

Netthets

Strategier og tilnærminger

Annakarin Nyberg & Elza Dunkels

Netthets

Strategier og tilnærminger

Innhold

Å håndtere netthets	1
Hva er egentlig netthets?	7
Strategier og tilnærminger	9
Strategien å støtte andre – om felles ansvar for trygghet på nettet	11
Generøsitet – å spre nettkjærlighet	12
Mot – å bruke nettmot	16
Ettertenksomhet – å ta nettansvar	19
Strategien å beskytte seg selv – om alles rett til å være trygge på nettet	22
Kompetanse – å forstå nettet	23
Agens – å ha kontroll	24
Tilnærmingen å ikke bidra til hets – om alles ansvar for netthets	27
Om maktuttrykkenes kompleksitet	31
Kilder	33
Les mer eller få hjelp	35
Om forfatterne	36

Å håndtere netthets

Denne boken presenterer en rekke strategier og tilnærminger til hvordan netthets, trusler og maktutøvelse kan forstås og håndteres. Vi som har skrevet boken er internettforskere, og boken presenterer strategier basert på våre forskningsdata. Dataene er basert på intervjuer med unge og voksne fra vidt forskjellige miljøer, hvor intervjuobjektene forteller om hat, trusler og andre former for maktutøvelse på nettet.

Hat og trusler på nettet har utviklet seg til å bli et omdiskutert, omfattende og komplekst fenomen. Det har gått fra å være et problem kun for den som selv opplever det, til å bli sett som spørsmål knyttet til demokrati: Mennesker som utsettes for netthets vil kunne komme til å tie om det, og vi kan risikere å miste de demokratiseringsgevinstene som nettet gir.

Spørsmålene som stilles omkring fenomenet netthets, er vanskelige. Hvordan ser for eksempel framtiden i sosiale medier ut? Hvordan kan vi forstå samspillet mellom det som skjer på nettet og utenfor? Hvor langt kan hatet egentlig gå, og hva kan jeg gjøre med min egen og andre menneskers situasjon når ubehageligheter, trusler og hat uttrykkes? Spørsmålene er mange. Mulig har vi heller ikke ennå blitt konfrontert med det aller mørkeste. Derimot har vi kanskje sett tilstrekkelig for på alvor å handle, markere, og derigjennom bidra til det samfunnet vi vil se. Både på nettet og utenfor.

Netthets er ikke noe nytt. I bunn og grunn er det et uttrykk for en mistro mot andre mennesker, hvor det brukes ubehagelige og skremmende uttrykk som leder videre til hat. Negative tanker om personers eller gruppers kjønn, kjønnsidentitet, etnisk tilhørighet, religion og livssyn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering eller alder kan alle være årsaker til

at trakassering i form av netthets skjer. Disse variablene er det som i dag omtales som de vanligste årsakene til diskriminering.

Slike negative tanker uttrykkes også på nettet, og derav begrepet netthets. I forsøket på å få bukt med hatefulle ytringer på nett, må vi motarbeide at diskrimineringsårsakene gir grobunn for hets, for slik å fjerne grunnlaget for negative tanker om andre mennesker.

Det burde heller ikke finnes noen grunn til hat om det ikke fantes begrensende normer. En langsiktig tilnærming er derfor å motarbeide alle idéer om hvordan og hvem en person bør være for å passe inn, noe som gjerne kalles normkritikk. Ifølge Wikipedia handler normkritikk om å «synliggjøre, kritisere og endre strukturer [...] som begrenser livet for individer som ikke faller inn under det som anses som normalt». Vi kommer ikke til å gå nærmere inn på det langsiktige arbeidet med å endre strukturer. Likevel vil vi nevne at de tilnærmingene og strategiene vi presenterer i boka bygger på at samfunnet samtidig streber etter å synliggjøre og utfordre begrensende normer.

Mens dette langsiktige arbeidet pågår, må vi handle her og nå på en måte som motvirker og forebygger hat og trusler på nettet. Dette skjer også for eksempel gjennom at vi i Sverige har fått en ny lov som tar sikte på å dekke flere krenkende handlinger på nettet. Problemet er imidlertid stort, utfordrende og komplekst. Alt etter hvordan vi velger å definere netthets, kan det potensielt mer eller mindre omfatte alle mennesker som kommuniserer med hverandre på nettet.

Én utfordring handler nemlig om de begrepene vi har til rådighet og hvilken betydning vi tillegger dem. Definisjonen av netthets får betydning for hvilke handlinger som kan vurderes som aksepterte eller ikke, eller som befinner seg i gråsonen. Likeså får det betydning for hvem som

opptrer tvilsomt eller direkte dårlig på nettet. I dag mangler vi et etablert begrepsapparat og en enighet rundt fenomenet netthets. Dessverre begrenser dette mulighetene for å kunne snakke om det på en nyansert måte. Det begrenser også mulighetene til å kunne utføre mer presise analyser og derigjennom å kunne skape en større forståelse for fenomenet. Det samme gjelder for hvordan vi kan bedre forstå hvordan vi skal forholde oss til netthets – og motvirke det. Vi skal komme tilbake til diskusjonen om begreper senere, hvor vi blant annet viser til den bredere forståelsen av begrepet som vi har valgt å arbeide med i denne boken.

Hvordan vi velger å handle, avhenger ikke av begreper og definisjonene alene. Det handler også om hvordan vi ser utfordringene. For eksempel må vi ha oppmerksomhet på juridiske aspekter og hvilke lover som gjelder for aktivitet på nettet, om vi trenger ytterligere lovgivning, og hvordan vi kan gjøre loven mer teknologiavhengig. Det finnes arbeidsmiljøaspekter som dreier seg om hvorvidt det er rimelig for en arbeidstaker å bli utsatt for hat og hvem sitt ansvar det er å beskytte arbeidstakere. Det er pedagogiske aspekter som stiller spørsmål om hvordan vi skal kunne vite hva som er uetisk eller ulovlig, og hvordan vi kan tenke rundt våre barns oppdragelse og utdanning, slik at de blir rustet til å håndtere samtiden sin. Videre finnes politiske aspekter knyttet til dagsaktuelle spørsmål om hvordan netthets påvirker den demokratiske samtalen, som for eksempel når journalister og politikere utsettes for trusler og hat. Hvem orker egentlig å arbeide politisk når risikoen for å bli utsatt for trusler og hat er overhengende? Hvem tar sjansen på å skrive kontroversielle tekster når sannsynligheten for å bli uthengt og truet er stor?

Samtidig som vi maler et bilde av netthets som en av vår tids mørke utfordringer, vil vi også minne om at netthets omfatter et bredt spekter av handlinger og at en del av disse tross alt kan møtes. I våre forskningsdata finner vi strategier som har blitt utviklet gjennom kreativ utforskning av

teknisk funksjonalitet i sosiale medier. Ikke sjelden har det skjedd i desoperasjon og på grunn av manglende støtte utenfra, og strategier har også blitt utviklet i kombinasjon med drivkrefter som humor og medmenneskelighet. Andre ganger har strategiene blitt utviklet som konsekvens av rent sinne eller sterke meninger om hva som er greit og ikke. Erfaringer viser at disse strategiene noen ganger kan motvirke hat og destruktiv maktutøvelse, dels for å stoppe hatet eller begrense de negative konsekvensene, dels for å gi den som opplever netthets en sjanse til å fortelle om sine opplevelser og å bli trodd.

Vårt datamateriale inneholder erfaringer hentet fra intervjuer med barn og unge og fra influencers (personer som har store følgerskarer på sosiale medier) som helt eller delvis livnærer seg via nettet. Disse ulike gruppene har imidlertid mye til felles, som tiden de bruker på sosiale medier, og erfaringene de får av å trene på å håndtere dagens medier, herunder å bygge relasjoner, kommunisere og samhandle med andre på nettet. Begge gruppene har med andre ord bred erfaring i å håndtere nettets positive så vel som negative konsekvenser av nettbruk.

Vi kan lære mye av barn, unge og influencers som kan overføres til andre kontekster, sammenhenger og yrkesgrupper. Disse personene, med så mye erfaring i å identifisere og håndtere slik maktutøvelse, ser vi som en ubenyttet ressurs for hele samfunnet. Kunnskapene og ferdighetene som våre informanter har tilegnet seg ved å legge ned mye tid og arbeid – hvor vanskelige opplevelser i noen tilfeller har vært prisen å betale – kan komme til nytte hos for eksempel politikere, privatpersoner som tilbringer tid på nettet, eller barn og unge som i dialog med pedagog vil diskutere hvordan de både alene og sammen kan motvirke negativ maktutøvelse på nettet.

Felles for strategiene som presenteres er at de i grunn og bunn bygger på

spørsmål om medmenneskelighet, hva som er en konstruktiv samtaleform, og hvordan vi mennesker ønsker å forholde oss til hverandre. Analyser av moderne teknologi og dens ulike funksjonalitet er altså ikke bokens hovedfokus. I stedet ligger fokuset på individers og gruppers handlinger og på hvordan vi kan angripe samtalen om netthets, trusler, maktutøvelse og tonen i kommunikasjon på nettet fra et menneskelig perspektiv, snarere enn fra et teknologisk perspektiv.

Det våre informanter har fortalt om, handler ikke om det organiserte hatet, drapstrusler, organisert uthenging, hackede datamaskiner eller kollektive angrep mot en enkeltperson eller gruppe. Netthets av slik karakter må håndteres på annet vis. Slike situasjoner må rapporteres og eventuelt anmeldes, og man kan ha behov for å søke hjelp fra organisasjoner som arbeider profesjonelt med denne typen tema. I denne boken tar vi ikke opp spørsmål av slik karakter. Til sist i kildelisten henviser vi derimot til organisasjoner og steder å søke råd og støtte.

Strategiene som er samlet i denne boken kan tas i bruk på alt fra individ- til gruppenivå. På individnivå kan den som blir hetset eller ser at andre blir det, finne inspirasjon til personlige løsninger. Strategiene kan også brukes av grupper, som familier, skoleklasser, vennegjenger og idrettslag, for på en systematisk måte å kunne støtte de som utsettes for hets og til å lage handlingsplaner som kan bidra til bedre atferd og samhandling på nettet. Våre strategier kan videre benyttes på organisasjonsnivå, hvor skoler, arbeidsplasser, idrettsforeninger og andre organisasjoner kan få idéer til handlingsplaner for å møte hat og trusler på og utenfor nettet. Vi mener også at strategiene bør tas i betraktning på et politisk og samfunnmessig nivå. Slik kan støttetiltak systematiseres i motsetning til det vi opplever i dag, at støtten i stor grad ligger hos ildsjeler som investerer tid og energi på å håndtere det som rimeligvis bør ses som en samfunnsutfordring.

Netthets er som sagt en svært komplisert utfordring. Det finnes ikke én enkelt løsning eller enkel snarvei for en bedre samtaletone på nettet. Ei heller er det slik at en strategi som passer for én person, vil kunne passe alle. Det finnes ingen enkle svar på hvordan vi skal gå videre. Det vi derimot kan gjøre, er å diskutere, reflektere og lære av hverandre, hvor målet er å kunne håndtere de utfordringene som moderne teknologi medfører. Vi kan også utvikle og styrke motet til å ta standpunkt, utvikle forståelsen for kraften i det gode, anerkjenne styrken i fellesskapet og, fremfor alt, styrke håpet om at nettet blir hva vi sammen gjør det til.

Annakarin & Elza

Hva er egentlig netthets?

Trusler, krenkelser og ubehagelige nettangrep kommer til syne i mange former, fra relativt milde nyanser av hersketeknikker til direkte og tydelig uttrykte trusler og hat. I vår forskning baserer vi oss på Wikipedias definisjon, som sier at *netthets er et samlebegrep for trusler, trakassering, krenkelser, fornærmelser eller nettmobbing mot et individ eller hets mot en folkegruppe som skjer på internett.*

Selv om det finnes en definisjon å støtte seg til, gjenstår likevel alltid spørsmålet om hva som egentlig kan betraktes som hatefulle ytringer og ikke. Vi mener at svaret bør være opp til den som opplever å ha blitt hetsset å avgjøre. I våre intervjuer har vi tatt utgangspunkt i de som har blitt utsatt og hva disse tenker om handlingene. Vi legger altså til grunn en bred definisjon som ikke setter tydelige grenser mellom netthets og andre negative uttrykk. Dersom den som blir utsatt oppfatter handlingen som hatefull, har vi gitt personen tolkningsfrihet og dermed omtalt det som en hatefull handling deretter.

Dette perspektivet bygger på teorien om at krenkelser basert på årsakene til diskriminering altså er et uttrykk for en maktubalanse mellom den som utfører handlingene og den som utsettes for dem. En maktubalanse bygger på tilstedeværelsen og fraværet av privilegier der den ansvarlige ikke oppfatter de samme tingene som krenkende og truende som den som blir utsatt for disse. I praksis betyr det at en utenforstående ikke nødvendigvis kommer til å forstå den fornærmedes posisjon, og at den eksterne parten derfor ikke bør ha rett til å definere den. For eksempel kan barn bli møtt med ufine kommentarer fra jevnaldrende i sosiale medier. I stedet for at maktutøvelsen blir bekreftet av voksne i barnets omgivelser, vil det kunne skje at barnet i stedet blir fortalt at de ufine kommentarene

er et uttrykk for normal oppførsel blant unge. Her handler det ikke om at voksne ikke ønsker å hjelpe barn, men at den voksnes overordnede posisjon gjør det vanskeligere å sette seg inn i barnets situasjon.

Spørsmålet om hva som er å betrakte som negativ maktutøvelse er altså vanskelig, i og med at mennesker opplever hat, trusler og krenkelser på ulikt vis. Det hele blir ytterligere komplisert i situasjoner hvor kritikk ikke skilles fra andre former for maktutøvelse.

Å ha kritiske diskusjoner er noe annet enn de former for maktuttrykk som belyses i denne boken. Kritiske diskusjoner kan føres med hensikt om å utvikle et resonnement, hvor det ikke sjelden dreier seg om at ulike perspektiver kommer sammen og støter mot hverandre. Gjennom den kritiske diskusjonen kan mer dyptgående og nyansert kunnskap oppnås. Hensikten med hat, trusler og andre former for maktutøvelse er imidlertid en annen. Likevel risikerer kritikk og maktutøvelse å bli forvekslet med hverandre. Særlig ettersom maktutøvelsen kan være ikledd en tone av tilsynelatende kritisk diskusjon. Dette er i seg selv en hersketeknikk og en form for maktutøvelse, noe vi forteller mer om i bokens siste del, som dreier seg om maktuttrykkenes kompleksitet.

Strategier og tilnærminger

Kommunikasjon på nettet preges av ulike egenskaper. For eksempel gir nettet muligheter for at kommunikasjon kan skje raskt og smidig, med lite friksjon og dermed lite rom for ettertanke. Moderne teknologi gir oss også mulighet til å jobbe raskt, og enkelt spre budskapene våre ut til store nettverk av mottakere. Mulighetene til å spre et budskap er i dag potensielt uendelige. Det er også enklere å bruke sterkere uttrykk foran en skjerm, sammenlignet med når kommunikasjonen skjer i fysiske møter. Vi blir mindre restriktive på nettet enn utenfor.

Disse tre egenskapene ved moderne teknologi – at kommunikasjonen skjer friksjonsfritt, at det er enkelt å nå ut til mange og at vi blir mindre restriktive – skaper fantastiske muligheter for oss som brukere. For eksempel har langt flere enn tidligere fått en plattform å uttrykke seg på, det går raskt og enkelt å nå ut til store grupper og det er lettere å våge å si meningen sin og å forsterke budskapet sitt. De samme egenskapene kan imidlertid likefullt bli en utfordring: At vi har mulighet til å nå ut raskt, bredt og uten hindring, kan være høyst problematisk.

I det intervjumaterialet som ligger til grunn for denne boken, har vi identifisert ulike strategier som våre informanter bruker i situasjoner hvor nettets egenskaper tas i bruk for maktutøvelse, hat og trusler. I det som nå følger, presenterer vi to overordnede strategier som handler om å støtte andre, og beskytte seg selv. Disse overordnede strategiene er i sin tur inndelt i ulike delstrategier. For eksempel handler strategien å støtte andre om hvordan vi kan handle generøst, modig og ettertenksomt. Strategien å beskytte seg selv handler i stedet om å utvikle kunnskap om nettet og om hvordan denne kunnskapen kan komme til nytte. Avslutningsvis belyser vi en tilnærming til moderne teknologi og negativ maktutøvelse som

handler om å ikke selv bidra til hatet.

Hver strategi og delstrategi er ledsaget av spørsmål som er ment å invitere til strategitrening. Selv om det kan være viktig å lese seg til kunnskap om netthets, kreves det øvelse for å utvikle ferdigheter. Vår tanke er at spørsmålene kan være starten på en prosess med mål om å utvikle egne strategier og felles retningslinjer. Øvingsspørsmålene kan brukes av grupper som for eksempel vil utarbeide handlingsplaner for egen virksomhet, eller som på andre måter vil arbeide med spørsmål knyttet til netthets. Spørsmålene kan også tas i bruk av den enkelte leser, for å knytte våre foreslåtte strategier til egne erfaringer og situasjoner.

Strategien å støtte andre – om felles ansvar for trygghet på nettet

I dag skjer det påfallende ofte at den som utsettes for krenkende handlinger på nett selv må finne løsninger på problemene. Elever forteller om sviktende rutiner når krenkelsene skjer på nettet. Dette bildet bekreftes også av Skoleinspeksjonen. Elzas forskning har vist at mange unge mangler tillit til at de voksne evner å håndtere forekomster av hat og trusler på nettet. Resultatet er at unge blir tvunget til å utvikle motstrategier på egen hånd eller sammen med jevnaldrende. Også på arbeidsplasser kan den som utsettes for hets bli møtt med mangel på både kunnskap og rutiner. Mange av de som har sosiale medier som sin arbeidsplass, og som dermed utgjør en risikogruppe for netthets, jobber dessuten alene, hvilket gjør at de må utvikle rutiner på egenhånd.

At ansvaret for å finne løsninger ligger på det enkelte individ eller den enkelte gruppe, er en urimelig situasjon. Å identifisere netthets og å utvikle strategier for å håndtere den, bør tvert om betraktes som en felles oppgave. Ikke minst for å slå ring rundt og utvikle demokratiet som en av samfunnets grunnpillarer.

Å støtte andre kan vi gjøre gjennom å være generøse og spre nettkjærlighet, men vi kan også gjøre det gjennom å bry oss og vise mot i situasjoner som oppleves som vanskelige eller ubehagelige, der vi ellers helst ville ønsket å lukke øynene for det som foregår. Vi kan også støtte andre ved å bestemme oss for å gå foran som et godt eksempel og unngå å gjøre oss morsomme på andres bekostning, eller ved å reflektere over egne handlinger.

Generøsitet – å spre nettkjærlighet

Som vi nevnte innledningsvis har moderne teknologi og nettbasert kommunikasjon en rekke egenskaper som gjør at vi blir litt mer ekstreme enn hva som er tilfelle når vi snakker med hverandre i fysiske møter. Vi uttrykker oss mer kraftfullt og våger å si mer. Dette kan brukes som en forklaring på at netthets kan oppstå i slike forferdelige former. Men vi går også lenger når det gjelder andre måter å handle på. På nettet kan vi også bli mer vennlige, mer åpne og mer generøse.

En forsker som siteres hyppig i denne sammenhengen er psykologen John Suler, som har beskrevet både hvordan og hvorfor vi blir mindre forsiktede på nettet sammenlignet med andre arenaer for kommunikasjon. En forklaring til bruken av sterkere uttrykk og følelser på nettet, er at det ved nettbaserte, skriftlige samtaler skjer en forsinkelse. I en chat eller et kommentarfelt gjør for eksempel forsinkelsen at mottakerens reaksjoner når frem senere sammenlignet med om de samme tingene hadde blitt sagt i et rom. Personen som skriver har ikke mulighet til å tilpasse uttalelsen etter hvordan mottakeren oppfatter den. Det gjør det mulig å si mer ufine saker i et kommentarfelt enn rundt et matbord. Av de samme årsakene blir det også mulig å være vennligere. Denne egenskapen ved moderne teknologi kan vi bruke for å skape en bedre samtale tone. Det som allerede i dag fungerer bra for de fleste nettbrukere er å få og å gi nettkjærlighet, og det burde kunne tas i bruk mer systematisk for å bekjempe netthets og dens konsekvenser.

Vi definerer nettkjærlighet som *uttrykk for generøsitet, velvilje og omtanke via nettet*. I praksis finnes det uendelig mange eksempler på nettkjærlighet. Det kan være enkle handlinger som å like et innlegg, å dele noens innlegg eller å gratulere noen med dagen. I tillegg finnes det nettk-

jærlichkeit som kan redde liv. Å ringe 112 når noen har skrevet et innlegg om at de vurderer å ta livet sitt, å vippse penger til noen som forteller at de har gått tom for penger eller å starte en aksjon for at en utvist person skal få bli i landet, er alle eksempler på handlinger som kan utgjøre forskjellen mellom et godt liv og et liv i nød.

Å uttrykke nettkjærlichkeit ses ikke alltid som noe positivt fra utenforstående. Det som noe nedlatende kalles «like-kulturen», ses som overfladiske heller enn genuine uttrykk. Mange mener at denne kulturen bidrar til at mennesker bare søker mer og mer bekreftelse. I vårt materiale har vi derimot sett at mange har stor nytte av å få støtte og oppmuntring via nettet. Vi ser det derfor som viktig å ikke bagatellisere betydningen av nettkjærlichkeit som metode, både for den som trenger hjelp, og for den som har mulighet til å hjelpe. I bunn og grunn handler det om å bekræfte andre mennesker. Moderne teknologi er godt egnet for både å gi og få bekræftelse.

Til tross for at betydningen av nettkjærlichkeit i blant underkjennes, er fenomenet ikke nytt. Sammenhengene der velvilje og omtanke har blitt uttrykt, er mange. For eksempel har Annakarin vist at en positiv språkbruk og en generøs sjargong ble utviklet blant kvinner på sosiale medier. Kvinner valgte å løfte, støtte og oppmuntre hverandre fremfor å uttrykke seg negativt og forsterke feilgrep og motgang. Ifølge informantene skapte dette en kultur som bidro til en positiv utvikling på nettet. For den som ikke var delaktig i denne kulturen, var den positive språkbruken og den omtenkssomme sjargongen derimot provoserende, hvor den ble opplevd som unyansert, ukritisk og til og med latterlig.

Godhet, omtanke og velvilje er også aktuelt i andre kontekster, vist blant annet i forskning på ledelse. Studier utført av Kim Cameron og Emma Seppel viser at etableringen av en såkalt godhetskultur kan ha betyd-

ning for en virksomhets lønnsomhet. Disse ulike erfaringene indikerer er at velvilje og omtanke kan være en måte å etablere positive kulturer hvor mennesker har det bra. Slike eksempler fra forskning baner vei for synet på godhet og vennlichkeit som noe ønskelig og viktig, både på og utenfor nettet.

Nettkjærlichkeit kan brukes som en strategi mot netthets. Å vise støtte i situasjoner der noen føler seg truet eller hatet, kan gi store positive effekter. Mange som blir utsatt for netthets har behov for betydelig mer aktiv støtte enn hva de normalt får. I situasjoner hvor ingen andre reagerer, er det lett for den som blir utsatt for hetsing å tolke stillheten som samtykkende. Et slikt resultat er det kun utøveren av netthetsen som tjener på.

Nettkjærlichkeit kan brukes som en langsiktig strategi for å skape arenaer for positiv samhandling på nettet. Gjennom å støtte andre kan vi bidra til en bedre samtale tone på nettet, men vi kan også rett og slett gjøre andre glade. Hver og en av oss kan bestemme seg for å like, dele, rose og skrive positive kommentarer til andre. Uten at dette behøver å innebære et krevende engasjement, kan man bestemme seg for å vise generøsitet, velvilje og omtanke i netthverdagen. Det er også situasjoner og tilfeller hvor vi ikke orker å ta et offentlig standpunkt. Det kan være gode grunner til det, og det må være lov å la være. I slike tilfeller kan det være bedre å skrive en privat melding til noen som behøver støtte eller oppmuntring. En kort melding eller bare et <3 kan gjøre forskjell. Denne strategien skal ikke ses som en manglende respons på netthets og dens konsekvenser. Det er ikke slik at nettkjærlichkeit kompenserer for netthets. De fleste av oss ser ut til å reagere sterkere på hatefulle uttrykk enn på kjærlichetsfulle. Vi kan se nettkjærlichkeit som en kraft som allerede eksisterer, hvor vi setter det å ta vare på hverandre i system og stadig øker omfanget av kretsen som vi viser generøsitet, velvilje og omtanke til.

Generøsitet

Øv på strategier

Har du erfaring med å vise nettkjærlighet, eller har du selv opplevd å få det? Hvordan opplevdes det å gi den? Hvordan opplevdes det å være den som fikk motta den? Hva kreves for at nettkjærlighet skal kunne seire over netthets?

Mot – å bruke nettmot

Sosiale medier bygger på nettverk av mennesker og teknologi. Vi samler kolleger, naboer, venner og slekt, og vi fletter også inn korte bekjentskaper. Det oppstår møter mellom en salig blanding av erfaringer, kunnskap, interesser og verdigrunnlag. Ved hjelp av teknologien kan vi kommunisere med alle disse menneskene samtidig, på tvers av ulike nettverk, og rett gjennom hierarkier og strukturer av ulike slag. Nettopp dette er en av de store styrkene ved sosiale medier.

Den samme teknologien kan også effektivt brukes for å sjenere, krenke, true eller hetse foran grupper av tilskuere. Gjennom sosiale medier kan vi spre budskapene våre til egne nettverk, til våre venners nettverk og videre ut med en potensielt uendelig rekkevidde. Moderne teknologi er således svært effektiv med tanke på potensielle spredningsmuligheter. Det innebærer at den som for eksempel vil undergrave eller krenke noen, kan oppnå et stort publikum, kun ved ett enkelt tastetrykk. Dette er en kraft vi ikke tidligere har vært i stand til å oppnå.

Spørsmålet er hvordan vi kan dra nytte av denne kraften. Vi vil løfte frem muligheten til å si ifra og reagere når noe ikke er riktig, å vise mot og sette ned foten i situasjoner der du som bryr deg tar en risiko og hvor din handling kan slå tilbake på deg. Der hvor det faktisk er lettere å ikke bry seg. Vi bruker begrepet nettmot som *uttrykk for uselvvisk, modig og dermed noen ganger risikofull støtte via nettet*. Å vise mot handler om, akkurat som ved nettkjærlighet, omsorg for andre. Derimot handler nettmot om situasjoner hvor større risiko spiller inn, samt der du som viser mot, åpent og tydelig tar standpunkt.

Å bry seg har sammenheng med sivilt mot, som ifølge Wikipedia betyr «å ha mot til å stå for meningen sin selv når det innebærer en personlig risiko,

evnen til å stå for sine verdier, tross kjennskap til åpen eller skjult motstand fra omgivelsene». Å handle med sivilt mot er altså en aktiv handling, kjennetegnet av mot. Personen som handler tar en risiko, og kan også risikere å bli oppfattet som ubehagelig. De skaper bevegelse, de sier høyt det mange av oss andre kanskje bare tør å tenke, og de synliggjør situasjoner som mange andre kanskje ignorerer og lar passere i den digitale strømmen.

Å benytte seg av spredningsmulighetene som moderne teknologi gir, og å vise nettmot, kan bety å gi seg til kjenne i en sammenheng hvor du er av en annen oppfatning, og skrive en kommentar for å markere at du tenker annerledes. Det kan også bety å intervenere, men ved å stille spørsmål som ikke oppleves konfronterende: Hva mener du nå? Med enkle spørsmål kan vi synliggjøre og bevisstgjøre krenkelseser, og samtidig bli modigere og vise sivilt mot ved netthets, trusler og maktutøvelse.

På lik linje med nettkjærlighet er det umulig å alltid være modig og handle aktivt. Derimot kan vi bestemme oss for å støtte andre som der og da, og i motsetning til oss selv, våger å tre frem. Slik kan vi gjøre deres sak også til vår. Det er fort gjort å like, gi tommel opp eller skrive en linje i kommentarfeltet, og på den måten benytte seg av sine digitale muskler.

Mot

Øv på strategier

Hvilke erfaringer har du med nettmot? Har det vært situasjoner hvor du hadde ønskt at du viste mot, men hvor du valgte å la være? Hva var det som gjorde at du lot være? Kunne du handlet på en annen måte, og i så fall hvordan?

Ettertenksomhet – å ta nettansvar

Som vi nevnte innledningsvis i dette kapittelet, utvikles moderne teknologi med lite friksjon og med ambisjon om at alt skal gå raskt og smidig. I praksis innebærer det færre tilfeller hvor vi stopper opp og tenker over det vi gjør. I dag går det raskt å formulere synspunkter, og disse publiseres ved hjelp av ett enkelt tastetrykk. Friksjonen eller forsinkelsen er altså lav, eller kanskje til og med ikke-eksisterende. Også mottakeren kan være rask med å svare, kommentere eller umiddelbart dele innlegget og spre det videre ut i sine nettverk.

Dette aspektet ved moderne teknologi, i kombinasjon med vårt ønske om å bli sett og bidra til verdi for andre, gjør at vi av og til blir fristet til å raskt og ureflektert spre innhold som potensielt kan forårsake andre mennesker vondt. Det behøver ikke alltid å være en åpenbar intensjon om å spre innhold som skader andre som ligger bak, det kan like gjerne dreie seg om fristelsen til å fremstå som morsom i en privat kommentartråd. Men på noen andres bekostning.

Vi bruker begrepet nettansvar som et *uttrykk for å beskrive gjennomtenkt og ansvarsfull oppførsel på nettet*. Samtaletonen på nettet kan bli bedre om vi alle bestemmer oss for å gå foran med et godt eksempel, å være et stort menneske og å ikke bidra til å latterliggjøre, ydmyke, hetse eller på andre måter handle urettferdig.

Nettansvar innebærer også å ikke umiddelbart handle basert på følelser eller førsteinntrykk. I forsøket på å kompensere for manglende friksjon i moderne medier, kan vi ta kritiske spørsmål til hjelp og spørre oss selv: Kan dette virkelig være sant? Kan saken ses på andre måter? Hvordan ville jeg tenkt hvis det var meg dette handlet om?

Nettansvar handler også om å tenke over hvilke situasjoner som kan skape misforståelser. I saker hvor noe potensielt kan tolkes på ulikt vis av forskjellige personer, kan det være klokt å være spesielt tydelig dersom noe er ment som en spøk, eller å understreke at det er godt ment. Å være raus med ord, smileys og emojis, og å uttrykke seg ekstra tydelig, kan være en måte å unngå unødvendige konflikter på.

Av samme grunn er det også viktig for den som leser å tenke på risikoen for misforståelser. En mottaker i en skriftlig samtale kan være bevisst på å lese med sympati og bevisst tolke det som er skrevet i beste mening. I stedet for å bli opprørt over en melding, kan det være en god idé å lese gjennom meldingen en ekstra gang. Kanskje kan den tolkes annerledes? Kanskje hadde avsenderen det travelt - kanskje var der ikke tid til å skrive mer enn et OK, men med den best tenkelige intensjon. Nettansvar handler om å ta seg tid til å skrive tydelig, og å lese sympatisk.

Mediestrategen Brit Stakston gir rådet å «sitte på hendene», å tenke først og å handle senere. Nettansvar kan også være å først sende en melding til seg selv, før den sendes til mottakeren den var ment for. Ved å vente noen timer og deretter lese gjennom sin egen tekst, kan man tenke gjennom hvordan det opplevdes å lese den. Var det de tiltenkte følelsene som oppstod, eller bør meldingen omformuleres? Nettansvar kan også bety å sove på saken, og aldri skrive i affekt.

Ettertenksomhet

Øv på strategier

Finnes det situasjoner hvor du har angret på noe du har skrevet til eller delt med andre? Hvordan handlet du? Hva skjedde så? Er det virkelig rimelig å alltid tenke etter først - faller ikke poenget med å raskt og enkelt kommunisere med andre da bort?

Strategien å beskytte seg selv – om alles rett til å være trygge på nettet

Vår første strategi dreide seg om å handle med felles krefter i situasjoner der grensen for hva som er greit er overskredet. De strategiene som nå følger er utviklet av enkeltindivider, hovedsakelig med hensikt å beskytte seg selv.

I forrige delkapittel argumenterte vi for at netthets krever et større, felles ansvar. Omverdenens handlinger vil imidlertid ikke kunne gi total beskyttelse. Noen ganger er det også nødvendig at den som utsettes for netthets utvikler egne strategier for å beskytte seg selv. I vårt materiale finner vi eksempler på mennesker som har opplevd å være ensom og overlatt til seg selv for å håndtere vanskelige situasjoner. I fraværet av et felles ansvar har da individuelle strategier vokst frem.

Vi velger å løfte frem noen av disse. Det gjør vi delvis for å gi anerkjennelse til informantene og erfaringene de representerer, delvis for at personene kan utgjøre forbilder for andre mennesker som er i, eller har erfaringer med, lignende situasjoner. Dette delkapitlet bør imidlertid ikke ses som en fullstendig liste over aktuelle strategier. Hensikten er snarere å tilføre nyanser til paletten av mange, og iblant vidt forskjellige, måter å beskytte seg selv på.

Kompetanse – å forstå nettet

Et gjennomgående tema hos informantene våre, var at de hadde utviklet kunnskap om nettet – nettkompetanse. Vi har definert nettkompetanse som *kunnskap og ferdigheter rundt hvordan nettet fungerer teknisk og sosialt*. Vi mener at de som har nettkompetanse har bedre forutsetninger for å se og benytte seg av nettets muligheter. Ved hjelp av slik kompetanse kan de enklere søke hjelp, fortelle om hva som har skjedd eller finne den som står bak maktutøvelsen.

Nettkompetanse kan også være evne til å identifisere nettets baksider, og å gjøre disse om til fordeler. De samme egenskapene som gjør det mulig for noen å spre hat, kan brukes av den som blir utsatt for slike handlinger. Et konkret eksempel er å ta en skjermdump og publisere denne i et egnet nettverk for å få støtte fra omgivelsene, og på den måten motvirke følelsen av å være alene i den vanskelige situasjonen. I vårt intervjumateriale var det de som mente at denne typen delinger må gjøres med stor forsiktighet, ettersom de i noen tilfeller kan resultere i konflikt – og i mange tilfeller også lede til at konflikten eskalerer. En måte å unngå en slik situasjon på, er å redigere bildet på en slik måte at identiteten til den som står bak ugjerningen ikke røpes. På den måten kan den som har blitt utsatt for netthets få støtte fra omgivelsene, uten å risikere negative konsekvenser av egne handlinger.

Agens – å ha kontroll

En annen strategi handler om å unngå netthets, å rett og slett bevisst velge å ikke være en del av det. Flere informanter forteller om at de unngår visse plattformer. Andre forteller om hvordan de ber andre om hjelp til å gå gjennom kommentarfelt, personlige meldinger og mail. De kan også få hjelp til å slette innhold som ikke er ønskelig å se, eller å lagre innhold som grunnlag for eventuelle anmeldelser.

Dette er et eksempel på det vi kaller nettagens. Vi definerer nettagens som *opplevelsen av å være i kontroll over situasjoner på nettet*. Ingen kan ha full kontroll over egen situasjon og omgivelser, ei heller over egne reaksjoner. Likevel er det vanlig å søke opplevelsen av kontroll i en dagligdags forstand. De fleste av oss kjenner at vi har kontroll i trafikken, på jobb, i hjemmet, i sosiale situasjoner og så videre. På samme måte kan vi være aktivt handlende ved å se nettet som en arena hvor vi kan ha nokså stor innvirkning på egen situasjon og egne handlinger.

Nettagens kan oppnås på flere ulike måter, for eksempel ved å være aktiv i mange ulike situasjoner på nettet, og prøve å forstå hvordan andre opptrer. En annen måte er å lese seg til kunnskap, eller å gå i detalj for å forstå teknologien og algoritmene som styrer møteplasser på nettet.

Å bevisst unngå netthets er en vanskelig strategi, men denne strategien har likevel blitt løftet frem gjentatte ganger av ulike informanter. Det bør imidlertid være en personlig strategi, som ofte velges på bakgrunn av at personen ikke har godt av å eksponeres for en viss type innhold. Det er viktig at det er personen selv, og ikke omgivelsene, som styrer prosessen. Dersom omgivelsene legger føringene, kan strategien i realiteten bli en måte å unngå problemet på. Det betyr at strategien bør tas i bruk med forsiktighet, og kun når den som har blitt utsatt for hets selv ønsker det.

Til forskjell fra unngåelse som strategi, fantes det også de som overhodet ikke så på dette som et alternativ. De ville heller vite alt som ble uttrykt, og mente at uvissheten var vanskeligere å forholde seg til enn vissheten. Disse to vidt forskjellige strategiene illustrerer at det ikke finnes én løsning som passer for alle og enhver.

En annen strategi går ut på å rapportere uønskede og upassende hendelser, og å anmelde nettbrukere som bryter loven. Selv om mange mener at anmeldelser ikke leder noen vei, er det viktig å rapportere hendelsen til den aktuelle plattformen eller til politiet. Hvis det handler om barn og unge, er det viktig å melde ifra til en voksen.

Den som ser at noen har blitt utsatt for netthets, kan rapportere på andres vegne uten at de selv er involvert i hendelsen. En rapportering eller anmeldelse kan tjene som oppreisning for den som har lidd. Uansett utfall av saken, kan personen slik oppleve støtte fra omgivelsene. En anmeldelse kan også tjene en annen og viktig hensikt; å løfte frem det inntrufne i statistikken, noe som i forlengelsen kan bidra til endring.

Agens

Øv på strategier

Har du erfaring med andre måter å beskytte deg selv på nettet? Hvordan gikk det; opplevde du at du ble tryggere? Ville du gått hets eller hat i møte om det ble rettet mot deg, eller ville du forsøkt å unngå det? Hvilken kunnskap har du som du kan dele med andre? I hvilke situasjoner anser du deg selv som aktiv, og når kjenner du at du ikke har kontroll?

Tilnærmingen å ikke bidra til hets – om alles ansvar for netthets

Vi har vist til ulike strategier for å håndtere hets og maktuttrykk på nettet. Ett sentralt spørsmål gjenstår imidlertid å få avklart, nemlig spørsmålet om hvem som egentlig er utøverne av netthets. I debatten om netthets fremstilles gjerne de som står bak som ekstreme personer som står litt utenfor samfunnet, og som ofte deltar i organiserte hetsangrep på nettet. Dette er en mangelfull fremstilling, noe blant andre journalisten Lisa Bjurwald har pekt på. I boken *Skrivebordskrigarna* har hun, som tittelen tilsier, beskrevet disse personene som skrivebordskrigere. Netthetsen er imidlertid mer omfattende enn som så. Destruktive uttrykk finnes alle steder hvor mennesker møtes på nettet, og det kan være verdt å stoppe opp og tenke over om netthets kun er noe andre driver med. Å tenke at netthets bare er noe andre engasjerer seg i, kan bli en måte å unngå å ta ansvar for egne handlinger. I hverdagen kan det derfor være verdifullt å tenke over sin egen rolle, og å kritisk vurdere egne handlinger. Det blir en tilnærming, ikke for å møte og håndtere hets, men for å på generell basis bidra til en bedre tone i nettsamtalen.

I vårt materiale finner vi mange handlinger som har til hensikt å unngå å skape mer hets, å dempe en konflikt, og å få den som utfører netthets på andre tanker. Et eksempel på dette tok vi opp i delkapitlet som handlet om å beskytte seg selv. Noen velger å fortelle om den hetsen de utsettes for, med den hensikt å få støtte og å føle seg bedre. Mange av disse lar av ulike grunner være å oppgi identiteten til den som står bak, hvor en av grunnene nettopp kan være å ikke bidra til at konflikten eskalerer.

Vi ønsker å løfte det å benytte seg av sine digitale muskler på en positiv og konstruktiv måte. Det gjør vi ved å utvide definisjonen av netthets

enda mer enn i tidligere delkapitler, og inkludere alle typer krenkelser på nettet. Disse kan være bevisste eller ubevisste, og vårt poeng er at vi alle kan være selvkritiske og se hvor vi selv opptrer på krenkende vis. Det at vi løfter frem dette spørsmålet, betyr ikke at all netthets er like farlig. Det dreier seg heller ikke om å undervurdere eller relativisere hets og trusler som får alvorlige konsekvenser for den som blir utsatt for det. Derimot betyr det at vi ikke kan ignorere en økende, destruktiv tone i nettsamtalen, og kun klandre andre. Hele samfunnet må jobbe mot den organiserte hetsen, mot de truslene som får mennesker til å ikke orke mer, og mot de krenkelsene som barn utsettes for. Utover det bør hver og en av oss også ta ansvar for hvordan vi opptrer, og kritisk vurdere den kulturen vi selv bidrar til.

Den utvidede definisjonen av netthets som brukes i denne boken, rommer mange typer handlinger som potensielt kan bidra til et hardere klima på nettet. Å bevisst misforstå noen i en diskusjon, er et eksempel på en vanlig komponent i destruktive samtaler på nettet, så vel som bruk av stereotypier og krenkende formuleringer om andre mennesker. Å bevisst ignorere noen som forteller om en suksess, kan effektivt ekskludere noen fra en gruppe. Også det å dele en lenke uten å først lese gjennom innholdet, kan bidra til hets. Det finnes artikler som er bevisst skrevet for å friste leseren til å dele i affekt. Blant de som opererer med slike metoder finnes rasistiske organisasjoner, men også aktører med annen hatefull agenda. Den som deler en slik lenke taler dermed avsenderens sak, kanskje engang uten å være klar over det.

I eksemplene over er ikke intensjonen om å skade andre mennesker like tydelig og åpenbar som ved organiserte netthetsangrep. Likevel kan de få lignende effekter, avhengig av hvordan den som blir utsatt oppfatter det, og i hvilken kontekst det skjer i. Avgjørende for om handlingen eller innholdet kan ses som uviktig eller om det er et uttrykk for ondskap eller

maktspill, er selve konteksten. Med utgangspunkt i definisjonen som vi har arbeidet med, kan en handling, i feil kontekst eller rettet mot feil person, betraktes som netthets.

Tilnærminger

Øv på strategier

Har du, ut fra den brede definisjonen som presenteres her, bidratt til netthets? Finnes det tilfeller hvor du kan komme til å bidra til netthets? Hvordan kan du gi kritikk på en måte som ikke bidrar til et hardere klima i nettsamtalen? Hvordan kan du bidra til, og støtte opp under, en positiv tone i kommunikasjonen på nettet?

Om maktuttrykkenes kompleksitet

Vi har vist til ulike strategier for hvordan vi kan forholde oss til hets, trusler og maktutøvelser på nettet. Til dels gjennom å handle for å skape tryggere omgivelser for oss selv, til dels for å med felles krefter støtte andre og bidra til et bedre klima. Vi har også vist til maktuttrykkenes kompleksitet, og til at maktutøvelse kan få svært ulike konsekvenser. Mens noen opplever å bli både krenket og truet av en handling, går samme sak ubemerket hen for andre. Ingen av de to opplevelsene er mer riktig eller sann enn den andre. Vi opplever rett og slett hets, trusler og krenkelser på ulikt vis, og det bør rimeligvis være den som opplever å bli utsatt for krenkelser som får avgjøre hva som er tilfellet. Dette er likevel langt fra enkelt. Vi bærer alle på ulike erfaringer og kunnskap, noe som farger hvordan vi oppfatter en situasjon. Det betyr også at vi iblant har vanskelig for å sette oss inn i andres situasjoner og forstå hvorfor noen reagerer eller handler som de gjør.

For å komplisere saken ytterligere, kan det skje at begreper og uttrykk som å være krenket, eller å si at man har blitt kritisert, brukes som en hersketeknikk for å svekke en annen persons opplevelse, og for å vinne poeng på andres bekostning. Men kritiske samtaler bør ikke forveksles med krenkelser og hersketeknikker. Slike samtaler bør også kunne føres for å utvikle et resonnement og oppnå en dypere forståelse, selv om dette stiller høyere krav til de som deltar i diskusjonen. Det er viktig å skille mellom kritikk og negativ maktutøvelse. Det er viktig for at vi skal kunne synliggjøre og bevisstgjøre maktubalanser, men også for at vi skal kunne skape et mer konstruktivt klima. I tillegg gjør forståelse at vi oppnår så mye mer.

Begrepet hersketeknikk er et eksempel på hvordan vi ved hjelp av ett begrep kunne synliggjøre og bevisstgjøre de kompliserte og subtile men likevel gjenkjennelige maktspillene mellom ulike personer. På 1970-tallet, da Berit Ås aktualiserte begrepet på nytt, ble en maktubalanse mellom menn og kvinner synliggjort. Ut fra et språklig perspektiv finnes ikke et fenomen før vi kan sette ord på det. Før vi har utviklet terminologien, kan vi ikke snakke om opplevelser, hendelser og følelser, noe som kan føre til at fenomenene blir usynliggjort. I dag har det arbeidet som Ås initierte på 70-tallet blitt allemannseie; verktøy som vi tar i bruk for å se og forstå vanskelige situasjoner. På samme måte trenger vi i dag å utvikle begrepsapparatet rundt netthets. Slik kan vi gjøre mer nøyaktige analyser og føre mer nyanserte samtaler om de sosiale følgene som moderne teknologi fører med seg. Begrepsapparatet er også viktig, ettersom det bidrar til å gjøre det vanskeligere å overse og avfeie menneskers ulike opplevelser av hets, trusler og maktspill på nettet.

Arbeidet med å utvikle terminologi fortsetter. Vi håper at vårt bidrag i denne boken vil kunne tjene som grunnlag for mer inngående samtaler om hvordan krenkende metoder, motstrategier og tilnærminger til netthets kan identifiseres og omtales, hvordan vi kan handle fremmede og forebyggende for å redusere forekomsten av hets og trusler på nettet, og hvordan vi kan oppdage og agere mot det som likevel skjer.

Kilder

Bjurwald, Lisa (2014) Skrivbordskrigarna – hur extrema krafter utnyttjar internet. Natur & Kultur

Diskrimineringsombudsmannen (2018) Diskrimineringsgrunder som skyddas av lagen
www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder

Dunkels, Elza (2016) Nätmobbning, näthat och nätkärlek – kunskap och strategier för en bättre vardag på nätet. Gothia fortbildning.

Dunkels, Elza (2018) Vad gör unga på nätet? 3:e uppl. Malmö, Gleerups.

Lag (2014:958) 5 §: Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Stockholm, Kulturdepartementet.

Nyberg, Annakarin (2012) Digitalt entreprenörskap. Lund, Studentlitteratur.

Nyberg, Annakarin & Wiberg, Mikael (2014). Sociala medier och härskartekniker. Lund, Studentlitteratur.

Skolinspektionen (2016) Skolors arbete mot trakasserier och kränkande behandling.

Stakston, Brit (2018) Utan ilska spricker nättrollen. stakston.se/i-media/utan-din-ilska-spricker-nattrollen

Suler, John (2005) The Online Disinhibition Effect. International Journal of Applied Psychoanalytic Studies, 2(2), s. 184–188.

Seppala, Emma och Cameron, Kim (2015).
Proof that positive cultures are more productive.
Harvard Business Review.

Wikipedia (2018-10-12) Civillkurage. sv.wikipedia.org/wiki/Civillkurage

Wikipedia (2018-10-17) Normkritik. sv.wikipedia.org/wiki/Normkritik

Wikipedia (2018-10-02) Näthat. sv.wikipedia.org/wiki/Näthat

Ås, Berit (1978) Hersketekniker. Kjerringråd; 1978:3, s.17-21

Les mer eller få hjelp

Organene og nettstedene som her er oppført, er svenske. Nettstedenes innhold er på svensk, og lovgivningen det refereres til gjelder for Sverige.

Datainspektionens råd for den som har blitt utsatt for netthets.
www.datainspektionen.se/vagledning/ochysst-behandlad-pa-natet

Politiets råd for å beskytte seg selv mot netthets.
polisen.se/utsatt-for-brott/skydda-dig-mot-brott/nathat

Juridikinstituttet arbeider mot internettrelaterte krenkelsjer gjennom opplæring og juridisk bistand til mennesker utsatt for netthets.
juridikinstituttet.se

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samler ressurser om netthets. www.mucf.se/nathat-hat-pa-natet

No Hate – Nasjonalt medieråds prosjekt for å forebygge netthets blant unge. statensmedierad.se/nohate

Surfa Lugnt samler kunnskap og gir råd om unge og nettbbruk.
surfalugnt.se

Friends publiserer regelmessige rapporter om unge og krenkelsjer på nettet. friends.se

BRIS gir støtte til barn og unge via telefon, chat, mail, forum og gruppevirksomhet. Bris har også en telefonlinje for voksne, hvor de kan få hjelp med spørsmål som angår barn. www.bris.se

Om forfatterne

Annakarin Nyberg har doktorgrad i internettforskning, er lærer ved Institutt for informatikk på Umeå universitet og ses ofte i media angående problemstillinger knyttet til samfunnets digitalisering. Nyberg er også forfatter og foreleser, og har mottatt Samfunnsvitenskapelig fakultets pedagogiske pris. Sommeren 2017 var Annakarin vert hos Sommar i P1: <http://p1.annakarinyberg.se>

Elza Dunkels er førsteamanuensis i pedagogisk arbeid ved Institutt for anvendt pedagogisk vitenskap på Umeå universitet. Dunkels høster stor respekt som foreleser, og er ekspert på nettbbruk blant unge, et tema hun har skrevet flere bøker om. Elza har blitt utnevnt til en av Sveriges mektigste IT-kvinner og har fått Surfa lugnt-prisen for innsatsen sin. Siden 2004 har hun skrevet om forskningen sin på www.kulturer.net.

Hvordan kan vi forstå og håndtere hets, trusler og maktutøvelse på nettet?

Skal det være opp til hver enkelt å håndtere netthets, eller kan vi sammen og med felles krefter gå spørsmålene i møte?

Dette er blant de sentrale problemstillingene som tas opp i denne boken.

I tillegg til strategier og tilnærminger, presenteres også spørsmål som kan bidra til økt kunnskap og refleksjon rundt egen forståelse og erfaring angående maktutøvelse og netthets.

Boken er et utdrag av en kommende bok hvor forfatterne Annakarin Nyberg og Elza Dunkels, basert på egen forskning, går dypere og bredere inn i diskusjonene om hets, trusler og maktutøvelse på nettet.

Denne boken er utgitt i samarbeid med Lin Education